

Sygn. akt V CSK 634/18

POSTANOWIENIE

Dnia 25 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z powództwa J. S.

przeciwko Skarbowi Państwa - Prokuratorowi Okręgowemu w K.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 25 czerwca 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 6 czerwca 2018 r., sygn. akt I ACa [...],

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2) odstępuje od obciążenia powoda kosztami postępowania
na rzecz pozwanego;**

**3) przyznaje adwokatowi R. P. od Skarbu Państwa-Sądu
Apelacyjnego w [...] kwotę 3600 (trzy tysiące sześćset) zł,
powiększoną o podatek od towarów i usług we właściwej stawce,
tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powodowi
z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), gdyż tylko wtedy może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Powód wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), które przedstawił jako pytania: „1) czy brak działania przedstawicieli strony pozwanej zmierzającej do przedawnienia roszczenia, wyklucza zastosowanie art. 5 k.c. w przypadku powoływania się przez pozwanego na zarzut przedawnienia w kontekście nadużycia prawa podmiotowego? 2) czy podniesienie zarzutu przedawnienia przez gwaranta odszkodowania, jakim jest Skarb Państwa nie stanowi samo w sobie nadużycia prawa podmiotowego w przypadku, gdy dochodzenie roszczenia uniemożliwiało prowadzenie przeciwko uprawnionemu postępowania karnego? 3) czy w sytuacji, gdy powód pozostawał oskarżony w procesie o zabójstwo, od którego to zarzutu został uniewinniony po ponad 8 latach od zdarzenia wywołującego szkodę można uznać, że zachodzi okoliczność uzasadniająca przyjęcie, że doszło do zawieszenia biegu terminu przedawnienia z uwagi na fakt, że powód nie mógł dochodzić swojego roszczenia do czasu prawomocnego uniewinnienia, a następnie prawomocnego rozstrzygnięcia w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia na podstawie art. 552 i nast. k.p.k.?”

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. Jak wyjaśniono w orzecznictwie Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Konieczne jest wyjaśnienie, jakie zagadnienie prawne występuje w sprawie i dlaczego jest ono istotne albo określenie, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności występujących w orzecznictwie sądów.

W niniejszej sprawie powód sformułował pytania, do uzyskania odpowiedzi na które miałyby prowadzić rozpoznanie skargi kasacyjnej. Nie mają one jednak charakteru ogólnego, lecz kazuistyczny, odnoszący się do sposobu zastosowania sformułowanej w art. 5 k.c. klauzuli generalnej nadużycia prawa podmiotowego do okoliczności faktycznych ustalonych w sprawie. W wyrokach z 29 listopada 2017 r., II CSK 86/17 (nie publ.) i z 28 października 2015 r., II CSK 841/14 (nie publ.), Sąd Najwyższy - w nawiązaniu do ustalonej linii orzeczniczej - wyjaśnił, że zasady współzycia społecznego to pojęcie niedookreślone, nieostre, a powoływanie się na sprzeczność z zasadami współzycia społecznego powinno wiązać się z wykazaniem, o jakie zasady współzycia społecznego w konkretnym wypadku chodzi, oraz na czym polega sprzeczność danego działania z tymi zasadami. Taki charakter klauzul generalnych zawartych w art. 5 k.c. nakazuje ostrożne korzystanie z instytucji nadużycia prawa podmiotowego, jako podstawy oddalenia powództwa, a przede wszystkim wymaga wszechstronnego rozważenia okoliczności, aby w ten sposób nie doprowadzić do podważenia pewności obrotu prawnego. Zasadą bowiem jest, że ten kto korzysta ze swego prawa postępuje zgodnie z jego społeczno - gospodarczym przeznaczeniem i zasadami współzycia społecznego. Klauzula generalna ujęta w art. 5 k.c. ma na celu zapobieganie stosowaniu prawa w sposób schematyczny, prowadzący do skutków niemoralnych lub rozmiągających się z celem, dla zrealizowania którego dane prawo zostało ustanowione. Powołany przepis ma wprowadzić charakter wyjątkowy, niemniej

przewidziana w nim możliwość odmowy udzielenia ochrony prawnej musi być uzasadniona istnieniem okoliczności rażących i nieakceptowanych w świetle powszechnie uznawanych w społeczeństwie wartości.

W świetle art. 117 k.c. za zasadę trzeba uznać przedawnialność roszczeń pieniężnych. Przedawnienie takich roszczeń z upływem określonego w ustawie czasu, pełni funkcję stabilizującą i porządkującą stosunki społeczne. W wyroku z 20 kwietnia 2017 r., II CSK 491/16 (nie publ.) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że uznanie zarzutu przedawnienia roszczeń za nadużycie prawa podmiotowego może nastąpić tylko w wyjątkowych sytuacjach, a ocena tego, czy zarzut przedawnienia stanowi nadużycie prawa wymaga uwzględnienia okoliczności konkretnego wypadku, mając na uwadze w szczególności charakter roszczenia, sytuację stron, przyczyny opóźnienia w dochodzeniu roszczenia i czasu jego trwania. Sądy orzekające w niniejszej sprawie oceniły podniesienie przez pozwanego zarzutu przedawnienia roszczenia powoda w świetle kryteriów, o jakich mowa w powołanym wyroku. Sądy rozważyły też, czy na bieg terminu do dochodzenia roszczenia odszkodowawczego pozostającego w związku ze stosowaniem wobec powoda środków zapobiegawczych, którego przesłanki ustabilizowały się w maju 2001 r. mogło wpłynąć przedłużające się postępowanie karne w sprawie, w której powód został oskarżony o popełnienie poważnego przestępstwa.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. oraz - co do kosztów postępowania - art. 108 § 2 i art. 102 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., orzeczono jak w postanowieniu.

O wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi reprezentującemu powoda z urzędu w postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy orzekł stosownie do § 2, § 8 pkt 7 i § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. poz. 1714),

aw

jw